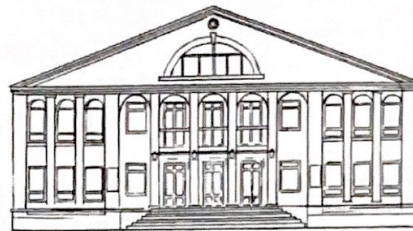

Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах

2020 р., № 71, Т. 1

Збірник наукових праць

Головний редактор:

Сущенко А. – доктор педагогічних наук, професор

Заступник головного редактора:

Сущенко Л. – доктор педагогічних наук, доцент

Редакційна колегія:

Захаріна Є. – доктор педагогічних наук, професор;

Іваницький О. – доктор педагогічних наук, професор;

Кочарян А. – кандидат педагогічних наук, доцент;

Пагута М. – кандидат педагогічних наук, доцент;

Сущенко Т. – доктор педагогічних наук, професор;

Даріуш Скальські – доктор педагогічних наук
(Республіка Польща).

Технічний редактор: Ю. Ковальчук

Дизайнер обкладинки: А. Юдашкіна

Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ, 2020. Вип. 71. 232 с. Т. 1.

виходить шість разів на рік

Сайт видання:

www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua

Засновник:

Класичний приватний університет
Свідоцтво Міністерства юстиції України
про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 15844-4316Р від 16.10.2009 р.

Видавництво і друкарня –
Видавничий дім «Гельветика»
69002, м. Запоріжжя, вул. Олександрівська 84, оф. 414
Телефони: +38 (048) 709 38 69, +38 (095) 934-48-28,
+38 (097) 723-06-08
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.

*Входить до Переліку наукових фахових видань
України (категорія «Б») з педагогічних наук
(спеціальності: 011. Освітні, педагогічні науки,
012. Дошкільна освіта, 013. Початкова освіта,
014. Середня освіта, 015. Професійна освіта,
016. Спеціальна освіта) відповідно до Наказу МОН
України від 17.03.2020 № 409 (додаток 1).*

*Журнал включено до міжнародної
наукометричної бази Index Copernicus International
(Республіка Польща)*

Видання рекомендовано до друку
та поширення через мережу Internet
Вченою радою
Класичного приватного університету
(протокол № 6 від 25.03.2020 р.)

Усі права захищені.
Повний або частковий передрук і переклади дозволено
лише за згодою автора і редакції.
При передрукуванні посилання на збірник наукових праць
«Педагогіка формування творчої особистості
у вищій і загальноосвітній школах»
обов'язкове.

Редакція не обов'язково поділяє думку автора
і не відповідає за фактичні помилки,
яких він припустився.

Адреса редакції:
Класичний приватний університет
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70Б.
Телефони/факс: +38 098 24 61 364.

Здано до набору 24.03.2020.
Підписано до друку 01.04.2020.
Формат 60×84/8. Цифровий друк. Наклад 150 пр.

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

<i>А. Д. Балацінова</i> КЕРІВНИЦТВО ПІДГОТОВКОЮ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ РАДИ ПРИ ПОПЕЧИТЕЛІ КИЇВСЬКОГО НАВЧАЛЬНОГО ОКРУГУ (1860–1867).....	10
<i>М. А. Воиченко, А. М. Нукуфоров</i> RESEARCH OF THE LIFE AND CREATIVE PATH OF THE UKRAINIAN ACADEMY OF ARTS' FOUNDERS BY MODERN SCIENTISTS: PEDAGOGICAL ESSAY.....	18
<i>Т. І. Бондар</i> ГЕНЕЗА ПОНЯТТЯ «СОЦІОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ».....	24
<i>А. С. Герасименко</i> КУЛЬТУРНО-СТРАТЕГІЧНІ ІМПЕРАТИВИ ДУШЕВНОГО У ПЕДАГОГІЧНИХ РОЗМИСЛАХ ГУСТАВА ШПЕТА.....	31
<i>Н. В. Гоголь</i> КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ЛІТЕРАТУРИ У НАУКОВО- МЕТОДИЧНІЙ ДУМЦІ ПЕРІОДУ ОСВІТНЬОЇ РЕФОРМИ 1984–1990 РОКІВ.....	37
<i>В. П. Кравець, С. В. Кравець</i> ПРОБЛЕМИ СЕКСУАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ В ПРАЦЯХ КЛАСИКІВ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ.....	43
<i>І. М. Кравченко</i> ПРОБЛЕМИ ДИДАКТИКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ В НАУКОВОМУ ДОРОБКУ І. О. РЕЙНГАРДА.....	49
<i>Г. М. Лялюк</i> ОПІКА ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ-СИРИТ В ІНТЕРНАТНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ УКРАЇНИ (1956–1991 РР.).....	54
<i>А. В. Остапенко</i> МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДОЦЕНТА ЧЕРНІГІВСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ І. ЛЬВОВА.....	61
<i>Т. О. Прибора</i> ДО ІСТОРІЇ СТВОРЕННЯ «RATIO STUDIORUM» У XVI СТОЛІТТІ.....	65
<i>В. А. Тарасова</i> ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК УЧИТЕЛІВ У СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ.....	70
<i>О. С. Ткачук</i> МУЗИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО В МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ.....	75
<i>А. В. Шевчук</i> ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ РЕЛІГІЙНИХ ПРИВАТНИХ ШКІЛ АВСТРАЛІЇ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ.....	81

<i>О. В. Юрченко</i> НАУКОВЕ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ФОЛЬКЛОРИСТИКИ ЯК ОДИН З АСПЕКТІВ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ М. А. ЦЕРТЕЛЄВА У ТВОРЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ САМОСВІДОМОСТІ.....	86
---	----

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТИ

<i>Ю. О. Блудова</i> ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВУОД В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	92
<i>С. М. Бойко, Г. Е. Самойленко</i> ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯН-ПАТРІОТІВ УКРАЇНИ НА ДНІПРОПЕТРОВЩИНІ: РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЗА 2015–2020 РОКИ.....	96
<i>Л. І. Ворона</i> ЩОДО ІНСТРУМЕНТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЛЯ В РЕГІОНІ: ПРОГРАМНО-ПРОЄКТНИЙ ПІДХІД (ДОСВІД СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ).....	102
<i>О. А. Галицян, Н. Ф. Щекотиліна</i> ВТОМА ТА ЇЇ ПРОФІЛАКТИКА З МЕТОЮ ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ЗБЕРЕЖЕННЯ ОРГАНІЗМУ.....	107
<i>С. В. Гарбар</i> ВПЛИВ МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНИХ ФІЛЬМІВ НА ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	112
<i>Р. І. Гургула, Л. І. Столярчук</i> ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ СЦЕНІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТА МУЗИЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ.....	117
<i>Л. Н. Зельман</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ МАЙСТРІВ РЕСТОРАННОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ У ВПУ.....	123
<i>Л. В. Козак, В. Ю. Коваль</i> ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ ДИТИНИ ДО НАВЧАННЯ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ.....	127
<i>Н. М. Корчинська</i> ПОДОЛАННЯ ҐЕНДЕРНОГО РОЗРИВУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ ТУРЕЧЧИНИ.....	132
<i>А. К. Куліченко</i> НАЗВИ ЗАКЛАДІВ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ТА США У ХХІ СТ.: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДЕФІНІЦІЙ.....	138
<i>Л. Ф. Мержева</i> ПРОВІДНІ КОМПОНЕНТИ ДИРИГЕНТСЬКО-ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	144

<i>Р. В. Невзоров</i> МІСЦЕ НАЗЕМНОГО НАВЧАННЯ БОЙОВИХ ПОЛЬТІВ У СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛЬОТЧИКІВ ТАКТИЧНОЇ АВІАЦІЇ УКРАЇНИ.....	149
<i>Ю. Г. Паламарчук, О. А. Самойленко, С. М. Ящук, В. П. Комар, В. П. Хорошун</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗРОБЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МОДЕЛІ КЕРІВНИЦТВА ОСОБИСТІСНИМ ЗРОСТАННЯМ СПОРТСМЕНІВ ВИСОКОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ – ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	154
<i>Є. М. Проворова</i> ПІДГОТОВКА УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ.....	160
<i>О. В. Сарнавська, Т. В. Яковишина</i> ПЕДАГОГІЧНА ЦІННІСТЬ АРТТЕРАПІЇ.....	166
<i>Н. П. Сірант</i> ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДИКИ LEGO В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	172
<i>Ю. О. Супрунчук</i> ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КУРСАНТІВ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ: КАТЕГОРІАЛЬНО-ПОНЯТІЙНИЙ АНАЛІЗ.....	176
<i>Цінг Шен</i> РОЛЬ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ФОРМУВАННІ ЗАГАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В УКРАЇНІ ТА КНР.....	181
<i>Т. Р. Щербіна</i> ЗАСТОСУВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ ЗИГЗАГ (JIGSAW) ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ ІЗ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ.....	185
ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА	
<i>О. О. Базилевська, Л. Г. Гарнюк</i> ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	190
<i>Т. Г. Веретенко, О. А. Лазаренко</i> ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ІНТЕРНЕТІ.....	195
<i>А. В. Жданкіна</i> КОБЗАРСТВО ЯК ФАКТОР ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ.....	200
<i>О. В. Журба</i> УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖПРЕДМЕТНОЇ ЗМІСТОВОЇ ЛІНІЇ «КУЛЬТУРНА САМОСВІДОМІСТЬ» У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ.....	204

<i>О. К. Михасюк</i> СТРАТЕГІЧНА СКЛАДОВА ЧАСТИНА СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКО-ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	209
<i>І. Р. Субашкевич, М. В. Стецюк</i> СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ КАЗКОТЕРАПІЇ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ПРОСТОРИ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ	214
<i>О. А. Сухенко</i> КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ В НАВЧАННІ ПРОЦЕСУ СТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ПИСЕМНОГО ТЕКСТУ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ.....	219
<i>О. Г. Ферт</i> ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ УЧНІВ ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСІВ І КЛАСІВ ІЗ ТРАДИЦІЙНИМ НАВЧАННЯМ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ.....	227

CONTENTS

HISTORY OF PEDAGOGY

<i>Balatsynova A.</i> MANAGEMENT OF THE TRAINING OF PEDAGOGICAL STAFF FOR INSTITUTIONS OF SECONDARY EDUCATION AS A LINE OF ACTIVITIES OF THE BOARD OF TRUSTEES OF KYIV EDUCATIONAL DISTRICT (1860–1867).....	10
<i>Boichenko M., Nykyforov A.</i> RESEARCH OF THE LIFE AND CREATIVE PATH OF THE UKRAINIAN ACADEMY OF ARTS' FOUNDERS BY MODERN SCIENTISTS: PEDAGOGICAL ESSAY.....	18
<i>Bondar T.</i> THE GENESIS OF THE SOCIOCULTURAL COMPETENCE.....	24
<i>Herasymenko A.</i> CULTURAL AND STRATEGIC IMPERATIVES OF THE SOUL IN THE PEDAGOGICAL REFLECTIONS OF GUSTAV SHPET.....	31
<i>Hohol' N.</i> CULTUROLOGICAL APPROACH TO THE LITERATURE TEACHING IN THE SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL THOUGHT OF THE EDUCATIONAL REFORM PERIOD OF 1984–1990.....	37
<i>Kravets V., Kravets S.</i> THE PROBLEMS OF SEXUAL PEDAGOGY IN THE WORKS OF CLASSICS OF NATIONAL PEDAGOGICAL SCIENCE.....	43
<i>Kravchenko I.</i> UNIVERSITY DIDACTICS ISSUES IN THE SCIENTIFIC WORK OF I. O. REINHARD	49
<i>Lialiuk H.</i> GUARDIANSHIP AND EDUCATION OF ORPHAN CHILDREN IN BOARDING SCHOOLS OF UKRAINE (1956–1991).....	54
<i>Ostapenko A.</i> METHODOLOGICAL ACTIVITY OF ASSOCIATE PROFESSOR OF CHERNIGIV PEDAGOGICAL INSTITUTE I. LVOV.....	61
<i>Prybora T.</i> TO THE QUESTION OF THE CREATION OF "RATIO STUDIORUM" I N THE XVI CENTURY.....	65
<i>Tarasova V.</i> PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS IN THE ADVANCED TRAINING SYSTEM: HISTORICAL ASPECT.....	70
<i>Tkachuk O.</i> MUSICAL LOCAL LORE IN ART EDUCATION: HISTORICAL ASPECTS OF THE FORMATION OF THE SOURCE BASE.....	75
<i>Shevchuk A.</i> PECULIARITIES OF CREATION OF RELIGIOUS PRIVATE SCHOOLS IN AUSTRALIA WITHIN THE SECOND HALF OF THE XX TH CENTURY.....	81

<i>Yurchenko O.</i> THE UKRAINIAN FOLKLORE SCIENTIFIC FORMING IS AS AN ASPECT OF M. A. TSERTELEV EDUCATIONAL ACTIVITY IN THE CREATION OF UKRAINIAN IDENTITY.....	86
THEORETICAL BASICS OF MODERN PEDAGOGY AND EDUCATION	
<i>Bludova Yu.</i> USE OF BYOD TECHNOLOGY IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL.....	92
<i>Boiko S., Samoilenko G.</i> EDUCATION OF CITIZENS-PATRIOTS OF UKRAINE IN DNEPROPETROVSK: RESULTS OF EXPERIMENTAL WORK IN GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS FOR 2015–2020.....	96
<i>Vorona L.</i> REGARDING TOOLS IMPLEMENTATION OF THE STATE EDUCATIONAL POLICY OF EXTRACURRICULAR DEVELOPMENT IN THE REGION: PROGRAM-PROJECT APPROACH (EXPERIENCE OF SUMY REGION).....	102
<i>Halitsan O., Shchekotylyna N.</i> TIREDNESS AND ITS PREVENTION FOR THE PURPOSE OF NATURAL RESOURCE CONSERVATION THE ORGANISM.....	107
<i>Garbar S.</i> THE INFLUENCE OF CARTOONS ON THE EDUCATION OF THE CULTURE OF BEHAVIOR OF OLDER PRESCHOOL CHILDREN.....	112
<i>Gurgula R., Stolyarchuk L.</i> APPLICATION OF PRINCIPLES OF STAGE SKILLS AS THE BASIS OF FORMATION OF STUDENT COMPETENCE OF MUSIC DEPARTMENT.....	117
<i>Zelman L.</i> FEATURES OF SKILLED MASTERS OF RESTAURANT SERVICE PROFESSIONAL TRAINING IN THE HVS.....	123
<i>Kozak L., Koval V.</i> PROJECT ACTIVITY AS ONE OF THE MEANS OF PREPARING A CHILD FOR LEARNING AT THE NEW UKRAINIAN SCHOOL.....	127
<i>Korchynska N.</i> OVERCOMING THE GENDER GAP IN VOCATIONAL EDUCATION OF TURKEY.....	132
<i>Kulichenko A.</i> NAMES OF MEDICAL EDUCATION ESTABLISHMENTS IN UKRAINE AND US IN XXI CENTURY: COMPARATIVE ANALYSIS OF DEFINITIONS.....	138
<i>Merzheva L.</i> MAIN COMPONENTS CONDUCTOR-PEDAGOGICAL SKILLS OF FUTURE MUSICAL ART TEACHER.....	144
<i>Nevzorov R.</i> PLACE OF SURFACE STUDIES BATTLE FLIGHTS IN SYSTEM OF PROFESSIONAL PREPARATION OF FUTURE PILOTS OF TACTICAL AVIATION OF UKRAINE.....	149

<i>Palamarchuk Yu., Samoilenko O., Yashchuk S., Komar V., Khoroshun V.</i> THEORETICAL ASPECTS OF DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL MODEL OF MANAGEMENT OF PERSONAL GROWTH OF SPORTSMEN OF HIGH QUALIFICATION – STUDENTS OF SPECIALIZED EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF A SPORTS PROFILE.....	154
<i>Provorova Ye.</i> TRAINING OF MUSIC TEACHERS TO WORK IN AN INCLUSIVE CLASS.....	160
<i>Sarnavska O., Yakovyshyna T.</i> PEDAGOGICAL VALUE OF ART THERAPY.....	166
<i>Sirant N.</i> INTRODUCTION OF LEGO METHODOLOGY INTO THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL.....	172
<i>Suprunchuk Yu.</i> THE SPEECH COMPETENCE FORMATION OF MILITARY STUDENTS IN THE PROCESS OF INDEPENDENT LEARNING: CATEGORIAL AND CONCEPTUAL ANALYSIS.....	176
<i>Tsyn Shen.</i> THE ROLE OF EDUCATIONAL ENVIRONMENT TO THE FORMATION OF GENERAL CULTURE OF THE FUTURE MUSIC TEACHER IN UKRAINE AND CHINA.....	181
<i>Shcherbina T.</i> USING THE JIGSAW COOPERATIVE TEACHING METHOD DURING THE CHINESE LANGUAGE CLASSES.....	185
SCHOOL	
<i>Bazylevska O., Hamiuk L.</i> PRINCIPLES OF TEACHING PUPILS WITH HEARING IMPAIRMENT FINE ARTS.....	190
<i>Veretenko T., Lazarenko O.</i> FORMATION OF SAFE BEHAVIOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS ON INTERNET.....	195
<i>Zhdankina A.</i> THE KOBZAR TRADITION AS A FACTOR OF PATRIOTIC EDUCATION OF STUDENT YOUTH.....	200
<i>Zhurba O.</i> CONDITIONS OF IMPLEMENTATION OF THE INTERDISCIPLINARY CONTENT LINE “CULTURAL SELF-AWARENESS” IN THE PROCESS OF HISTORY LEARNING.....	204
<i>Mykhasiuk O.</i> STRATEGIC COMPONENT OF THE SYSTEM OF PUBLIC ADMINISTRATION OF GENERAL SECONDARY EDUCATION.....	209
<i>Subashkevych I., Stetsiuk M.</i> STATE AND TRENDS OF USING FAIRY TALE THERAPY IN AN INCLUSIVE SPACE OF SECONDARY SCHOOLS.....	214

Sukhenko O.

ASSESSMENT AND EVALUATION STAGES OF ENGLISH PROCESS
WRITING AT SECONDARY SCHOOL..... **219**

Fert O.

PECULIARITIES OF SOCIAL INTERACTION OF STUDENTS
OF INCLUSIVE CLASSES AND CLASSES WITH TRADITIONAL EDUCATION
IN SECONDARY SCHOOL..... **227**

ЩОДО ІНСТРУМЕНТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ОСВІТНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЛЯ В РЕГІОНІ: ПРОГРАМНО-ПРОЄКТНИЙ ПІДХІД (ДОСВІД СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

У статті авторкою розкрито особливості розвитку позашкільної освіти в Сумській області та використання з метою її стимулювання програмно-проектного підходу. Авторка проводить аналіз обласної освітньої програми розвитку у Сумській області на 2019–2020 рр.

Чітко виокремлено та визначено основні структурні елементи освітньої регіональної програми (основну мету, головні завдання, пріоритетні напрями та шляхи реалізації через проектну діяльність). Окремо визначено ті напрями програми, що стимулюють розвиток у області системи позашкільля – галузі освіти регіону, яка проводить роботу з обдарованими дітьми, додатково вивчає окремі напрями освітньої діяльності, сприяє ранній соціалізації та освітній спеціалізації дітей та молоді.

Зазначено, що обласна освітня програма Сумщини сприяє збереженню освітніх надбань регіону, але окремо в ній не представлений напрям позашкільля. Вона сприяє позитивній динаміці розвитку позашкільля та системи освіти регіону загалом. Наголошено на позитивній динаміці розвитку позашкільля: в області функціонують 55 закладів позашкільної освіти, з них 7 було відкрито за два останні роки. Ці заклади здійснюють навчально-виховну та організаційно-масову роботу з дітьми та учнівською молоддю за всіма напрямками позашкільної освіти.

Виокремлено програмні напрями розвитку позашкільля в області з метою забезпечення конституційного права дітей та учнівської молоді на позашкільну освіту: збереження та розвиток мережі закладів позашкільної освіти, приведення її у відповідність до соціально-освітніх потреб і запитів місцевих громад, проведення моніторингових досліджень щодо освітніх потреб і запитів дітей та їхніх батьків; забезпечення розширення мережі гуртків та інших творчих об'єднань у закладах позашкільної освіти; придбання комплексного обладнання для забезпечення діяльності гуртків (груп) з інклюзивним навчанням у закладах позашкільної освіти; забезпечення проведення модернізації навчальної, інформаційно-методичної, матеріально-технічної бази закладів позашкільної освіти, оснащення їх сучасним обладнанням, комп'ютерною, мультимедійною технікою, інтерактивним обладнанням, навчальними та наочними посібниками для організації освітнього процесу.

У статті авторка розкриває тісний зв'язок регіональної освітньої програми області з основними напрямками реалізації Нової української школи, що надає додаткові інструменти її реалізації на Сумщині.

Ключові слова: позашкільна освіта, освітня галузь, програмно-проектний підхід, Нова українська школа, робота з обдарованими дітьми.

Постановка проблеми. За роки незалежності в Україні сформувалася національна правова основа діяльності закладів позашкільної освіти (Закон України «Про позашкільну освіту» 2000 р., низка постанов, наказів та розпоряджень МОН України, що регулюють діяльність позашкільних закладів). Нині заклади позашкільної освіти набувають особливої популярності як осередки становлення та розвитку творчої та обдарованої особистості, її самореалізації та професійного самовизначення. За даними МОН України, в Україні діють 1484 заклади позашкільної освіти системи Міністерства освіти і науки України державної та комунальної форм власності [4].

Завдяки вченим, науковцям, сподвижникам позашкільля нині ця галузь освіти базується на унікальних психолого-педагогічних і соціально-пе-

дагогічних засадах, створених минулими поколіннями педагогів цих навчальних закладів, і сучасних інформаційно-комунікаційних та інтерактивних навчально-виховних технологіях і «сприяє розвитку творчих здібностей дитини у сфері науково-технічної, художньої, еколого-натуралістичної, спортивно-технічної, фізкультурно-спортивної, туристично-краєзнавчої, реабілітаційної, військово-патріотичної, соціально-педагогічної, природничо-наукової та іншої освітньої діяльності (загалом це 11 основних напрямів і понад 400 профілів творчих об'єднань дітей і учнівської молоді). У Національній доповіді «Про стан і перспективи розвитку освіти в Україні» зазначено, що зміст такої діяльності ґрунтується насамперед на особистісних інтересах і потребах дитини, тому навчально-виховний процес передбачає осо-

бистісно орієнтований і дитиноцентричний підходи до його побудови на принципах науковості, наступності, полікультурності, системності, інтегративності, єдності освіти і виховання на засадах гуманізму й демократії (ст. 62) [4].

Хоча нормативно-правова база для успішного функціонування та розвитку системи позашкільної освіти начебто і досить сформована, останнім часом в умовах фінансової кризи та децентралізації все гостріше постає проблема не тільки розширення мережі закладів позашкільної освіти, а і збереження вже наявних, досить скрутним залишається матеріально-технічний стан цих установ, виникають проблеми з фінансуванням, кадровим забезпеченням тощо. Тому стають у нагоді для розвитку позашкільля в регіону обласні та районні (міські) освітні програми, що передбачають і сприяння у розвитку позашкільля.

Згідно з новим Законом України «Про освіту» (2017 р.), позашкільна діяльність розглядається як складник неформальної освіти, що з часом може перевести її в суто комерційний сектор і створює загрозу існування цієї ланки освіти взагалі [5]. Тому з огляду на вищесказане та у відповідь на нагальну потребу суспільства щодо виховання української молоді хочеться відзначити, що Софія Русова ще століття тому у своїй науково-педагогічній діяльності [1] постійно наголошувала на виключній ролі та «обов'язку держави в підтримці розвитку саме позашкільної освіти, оскільки тільки чітко розроблена мережа безплатних закладів позашкільної освіти може забезпечити країні в короткий строк помітний поступ у формуванні національного та патріотичного світогляду молодого покоління» [1]. Але нині фактично турбота про заклади позашкільля покладена на плечі органів місцевого самоврядування.

Мета статті – розкрити регіональні особливості розвитку позашкільної освіти в Сумській області в ракурсі становлення Нової української школи та виявити специфіку використання органами місцевої влади з метою її стимулювання програмно-проектного підходу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед дослідників позашкільля варто виокремити вчених та практиків, розробників стратегії розвитку позашкільної освіти, таких сподвижників педагогічної науки, як: С.В. Боровська, О.В. Биковська, Я.Т. Биковський, Т.В. Биковський, Л.А. Дейдиш, С.П. Каричковська, О.С. Ковальчук, Н.В. Кардаш, В.Д. Каричковський, С.О. Лихота, О.Є. Кузик, В.І. Найдюк, В.В. Кодря, Л.В. Оружа, Л.М. Олексюк-Казо, Т.Г. Паливода, Н.І. Савенко, І.О. Первушевська, О.В. Рудика, Г.П. Суркова, О.О. Савенко, Л.І. Ткаченко, О.А. Шевченко, Н.О. Цвікова, А.М. Ясинська та ін. [5].

Всі вони зазначають важливу роль держави та органів місцевого самоврядування у визна-

ченні та реалізації стратегії розвитку позашкільної освіти України в кожному регіоні. Науковці постійно приділяють увагу модернізації методології та теорії позашкільля, а в Україні вже сформована наукова школа педагогів-позашкільників.

Виклад основного матеріалу. Сучасні вектори соціуму вимагають якісно нового рівня знань, інформаційних компетентностей, практичних умінь, а отже, і оновленої освіти, яка є найвагомішою складовою частиною розвитку суспільства. Освітній простір кожного з регіонів України (у т.ч. Сумщини) потребує динамічної модернізації відповідно до викликів часу, є ефективною системою новітніх інформаційно-методологічних способів організації освітнього процесу, що забезпечує реалізацію права кожного на отримання якісної освіти.

Для створення умов успішного впровадження інноваційних процесів у всіх ланках галузі «Освіта» та сприяння розвитку складників освітньої галузі Сумщини, що допомагають втіленню основних принципів освітньої діяльності, Сумська обласна рада 22.02.2019 прийняла обласну програму «Освіта Сумщини у 2019–2020 роках».

У зв'язку із ґрунтовними реформами освітньої галузі державою розроблено нові підходи до регіональної освітньої політики, що успішно реалізовується через програму розвитку освіти. Регіональна програма освіти враховує особливості Сумщини в економічному, соціокультурному, територіально-адміністративному аспектах та перспективи розвитку, адже в основі – надання якісних освітніх послуг для кожної дитини у закладах освіти. Одним зі шляхів реалізації цієї мети є створення додаткових місць у закладах дошкільної освіти, відкриття нових та відновлення тих закладів, що тривалий час використовувалися не за призначенням [2].

В області активно підтримуються ініціативи щодо створення нового освітнього простору та впровадження нових вимог і стандартів. Упровадження Концепції «Нова українська школа» [5] вимагає створення новітнього освітнього середовища в початковій ланці загальної середньої освіти, включаючи і заклади позашкільля. А в умовах децентралізації є потреба у створенні опорних освітніх закладів із сучасною навчально-матеріальною базою та висококваліфікованими кадрами, організації профільного та до профільного навчання, широкої мережі закладів позашкільля. Виходячи зі стратегії освітньої політики, сучасне українське суспільство вимагає нових, більш якісних та ефективних підходів до природничо-математичної освіти, яка є одним з пріоритетів на всіх освітніх рівнях держави, а також підтримки талановитої, творчо обдарованої молоді, здатної до критичного мислення, з активною особистою та громадянською позицією. Актуальним освітнім викликом є забез-

печення виховання дитини з особливими освітніми потребами в родині, навчання її за місцем проживання, адаптація освітніх програм та середовища відповідно до потреб та можливостей кожної дитини, отримання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг [2; 3].

Програма зазначає, що першочерговим завданням для освіти області є забезпечення інтелектуального та духовного розвитку завдяки формуванню єдиної виховної системи на засадах національних цінностей, тому важливим є максимальне охоплення різними формами позашкільної освіти дітей та учнівської молоді, зокрема сільської місцевості.

Програма передбачає подальше вдосконалення системи роботи з талановитою учнівською молоддю в системі позашкілля, зокрема підвищення рівня її інтелектуального розвитку. У преамбулі зазначено, що в обласному етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад у 2015 році взяв участь 991 учень, перемогу вибороли 483 учні (47,8%), у 2016 році – відповідно 937/435 (46,4%), у 2017 році – 962/462 (48%), у 2018 році – 915/434 (47,4%). А показник результативності участі учнів у IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад останніми роками в середньому становив 51% (2015 рік – 77 учасників, 37 переможців (48%), 2016 рік – 77/46 (59,7%), 2017 рік – 83/42 (50,6%), 2018 рік – 99/47 (47,5%). Тому з огляду на ці показники необхідно посилити підготовку учнів до участі в обласному та всеукраїнському етапах Всеукраїнських учнівських олімпіад, підвищити показник результативності до рівня не менше 55%.

Нині в області працює 79 закладів позашкільної освіти, у тому числі 26 дитячо-юнацьких спортивних шкіл. Протягом 2017–2018 років мережа закладів позашкільної освіти збільшилася завдяки створенню 5 закладів в об'єднаних територіальних громадах: Березівській Глухівського району, Миропільській Краснопільського району, Чупахівській Охтирського району, Новослобідській Путивльського району та Буринському районі. За статистичними даними, станом на 01.01.2019 року гуртковою роботою та різними видами спорту охоплено понад 65 тис. дітей та учнівської молоді, що становить 71% (2017 рік – 70,1%, 2016 рік – 68,9%, 2015 рік – 71%). Для забезпечення права дітей на отримання якісної позашкільної освіти є потреба у створенні закладів позашкільної освіти в об'єднаних територіальних громадах.

Загалом метою Програми є інноваційний розвиток системи освіти регіону в умовах децентралізації та реформування освітньої галузі, забезпечення якісного рівня надання освітніх послуг, виховання та всебічний розвиток конкурентоспроможної особистості з активною життєвою та громадянською позицією [2].

Завданням Програми, що стосуються позашкільної освіти, є:

- забезпечення функціонування та розвитку мережі закладів позашкільної освіти;
- зміцнення і модернізація навчально-методичної та матеріально-технічної бази закладів освіти, в тому числі і закладів позашкільної освіти;
- оснащення закладів позашкільної освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій;
- створення безбар'єрного освітнього середовища в закладах освіти;
- приведення у відповідність до нормативів чисельності та введення до штату закладів позашкільної освіти практичних психологів та соціальних педагогів;
- створення умов для забезпечення рівного доступу учнів закладів загальної середньої освіти, що знаходяться в об'єднаних територіальних громадах, до здобуття позашкільної освіти;
- посилення уваги до роботи з талановитою та творчо обдарованою молоддю, національно-патріотичного виховання;
- сприяння вдосконаленню професійної та фахової майстерності педагогічних працівників закладів освіти.

Одним з напрямів Програми є забезпечення конституційного права дітей та учнівської молоді на позашкільну освіту і нею передбачено:

- збереження та розвиток мережі закладів позашкільної освіти, приведення її у відповідність до соціально-освітніх потреб і запитів місцевих громад;
- проведення моніторингових досліджень щодо освітніх потреб і запитів дітей та їхніх батьків;
- забезпечення розширення мережі гуртків та інших творчих об'єднань у закладах позашкільної освіти;
- придбання комплексного обладнання для забезпечення діяльності гуртків (груп) з інклюзивним навчанням у закладах позашкільної освіти;
- забезпечення проведення модернізації навчальної, інформаційно-методичної, матеріально-технічної бази закладів позашкільної освіти, оснащення їх сучасним обладнанням, комп'ютерною, мультимедійною технікою, інтерактивним обладнанням, навчальними та наочними посібниками для організації освітнього процесу.

Формування ключових компетентностей дітей та учнівської молоді, створення умов для підтримки творчої та інтелектуально обдарованої дітей та учнівської молоді передбачає:

- створення Центру дослідницько-експериментальних досліджень дітей та учнівської молоді;
- створення лабораторій робототехніки та розширення мережі гуртків технічного профілю в закладах позашкільної освіти;
- створення STEM-лабораторій у закладах позашкільної освіти;

– розроблення та реалізацію соціально-освітніх проєктів національно-патріотичного, природоохоронного, краєзнавчого, художньо-естетичного спрямування;

– організацію проведення обласного етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України;

– проведення обласних масових заходів для дітей та учнівської молоді за напрямками позашкільної освіти, забезпечення участі переможців у заходах всеукраїнського та міжнародного рівнів;

– забезпечення проведення обласних, підготовки та участь у міжнародних, всеукраїнських спортивних заходах серед учнівської та студентської молоді;

– проведення практик, експедицій, зборів, профільних оздоровчих таборів.

Висновки. Ми усвідомлюємо той факт, що вплив на дитину засобів і форм позашкільної освіти надзвичайно великий. Тому важливим є усвідомлення посадовими особами органів публічного управління місцевого рівня створення обласною, районними та міськими, радами ОТГ відповідних умов для розвитку галузі позашкільної освіти як ефективного інтелектуально насиченого середовища в освітньому регіональному просторі.

Нині на Сумщині більше 54 тисяч вихованців навчаються у майже 3,5 тисячі гуртків, де створені оптимальні умови для розвитку особистості кожної дитини. Одним із позитивних напрацювань у роботі позашкільця є проєктна діяльність. Так, у рамках обласних проєктів проведено низку різноманітних за формою і змістом заходів: екскурсій, туристських і краєзнавчих походів рідним краєм, науково-практичних учнівських конференцій, патріотичних експедицій, святкових і пізнавальних програм, конкурсів,

флешмобів, благодійних акцій, учасниками яких стали близько 80 тисяч учнів, вихованців загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладів Сумщини. Нині в області функціонують 55 закладів позашкільної освіти, з них 7 було відкрито за два останні роки. Ці заклади здійснюють навчально-виховну та організаційно-масову роботу з дітьми та учнівською молоддю за всіма напрямками позашкільної освіти [3].

У програмі «Освіта Сумщини у 2019–2020 роках», на відміну від інших регіональних програм, окремої уваги системі позашкільця не приділено, а його розвиток передбачено в системі всієї освітньої галузі.

Список використаної літератури:

1. До 100-річчя позашкільної освіти в Україні (інформаційний матеріал). URL: <https://nenc.gov.ua/forum/%d0%bd%d0%be%d0%b2%d0%be%d1%81%d1%82%d1%8c-4>.
2. Обласна програма «Освіта Сумщини у 2019–2020 роках». Рішення Сумської обласної ради від 22.02.2019. URL: <http://www.osvita.sm.gov.ua/index.php/uk/programirozvitku>.
3. На Сумщині проходить п'ятий обласний форум педагогічних працівників позашкільної освіти. / Сумська обласна державна адміністрація. Офіційний сайт. URL: <http://sm.gov.ua/ru/arkhiv1/19841-na-sumshchyni-prokhodyt-pyaty-oblasnyy-forum-pedahohichnykh-pratsivnykiv-pozashkilnoyi-osvity.htm>.
4. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні. Нац. акад. пед. наук України. Київ, 2016. 224 с.
5. Нова українська школа. / Міністерство освіти і науки. Офіційний сайт. URL: <https://mon.gov.ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.

Vorona L. Regarding tools implementation of the state educational policy of extracurricular development in the region: program-project approach (experience of Sumy region)

The author reveals the peculiarities of the development of out-of-school education in Sumy region and its use in order to stimulate the program-project approach. The author analyzes the regional educational development program in Sumy region for 2019–2021.

The main structural elements of the program are clearly identified and indicated (main goal, main tasks, priority areas and ways of implementation through project activities). The directions of the program that stimulate the development of the out-of-school system – the field of education of the region, which works with gifted children, additionally studies certain areas of educational activities, promotes early socialization and educational specialization of children and youth.

It is noted that the regional educational program of Sumy region contributes to the preservation of educational heritage of the region, but separately there is no direction of extracurricular activities and it contributes to the positive dynamics of extracurricular development but in general in the education system of the region. The positive dynamics of out-of-school development is emphasized – there are 55 out-of-school educational institutions in the region, 7 of them have been opened in the last two years. These institutions carry out educational and organizational-mass work with children and students in all areas of extracurricular education.

The program directions of out-of-school development in the region in order to ensure the constitutional right of children and students to out-of-school education are singled out: preservation and development of the network of out-of-school education institutions, bringing it in line with social and educational needs and requests of local communities; conducting monitoring research on the educational needs and requests

of children and their parents; ensuring the expansion of the network of clubs and other creative associations in out-of-school educational institutions; purchase of complex equipment to ensure the activities of clubs (groups) with inclusive education in out-of-school education institutions; ensuring the modernization of educational, informational and methodological, material and technical base of out-of-school educational institutions, equipping them with modern equipment, computer, multimedia equipment, interactive equipment, educational and visual aids for the organization of the educational process.

In the article the author reveals the close connection of the regional educational program of the region with the main directions of realization of the New Ukrainian school, which provides additional tools of its realization in Sumy region.

Key words: *extracurricular education, educational branch, program-project approach, New Ukrainian school, work with gifted children.*